

Jaarplan 2022 & Jaarverslag 2021

Vastgesteld op 11 februari 2022 door de rekenkamercommissie in Midden-Brabant (RMB), voor Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand

Samenstelling RMB

John Verhoeven, voorzitter

Danielle van Dongen, lid

Harrie Verbon, lid

Kees van Daal, lid

Kees van Rietschoten, secretaris-onderzoeker

www.rkc-mb.nl

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarplan 2022 en het jaarverslag 2021. Hierin leggen we verantwoording af over de onderzoeksactiviteiten in het afgelopen jaar. Ook lichten we de onderzoeken toe die we in 2022 zullen gaan uitvoeren, en ook de wijze waarop de onderwerpen zijn bepaald. Alhoewel een rekenkamercommissie onafhankelijk is in haar onderzoekskeuze, vinden wij tegelijkertijd dat de raadsleden zich ook moeten herkennen in de thema's die onder de loep worden genomen. Om deze reden hebben we ook het afgelopen jaar de shortlist met onderwerpen voorgelegd aan en besproken in de verschillende gemeentelijke raadscommissies. Verschillende commissies kunnen vanzelfsprekend ook tot diverse opvattingen over onderwerp en invalshoek leiden. Dit bleek in 2022 nauwelijks het geval en er was een brede consensus over de voorkeursthema's.

Net zoals 2020 was ook vorig jaar een "coronajaar" met alle beperkingen vandien. Als rekenkamercommissie hebben we grotendeels digitaal vergaderd. Dit gold ook voor de toelichting en presentatie van de uitgevoerde onderzoeken. De uitgevoerde onderzoeken betroffen een mix van gezamenlijke onderzoeken en maatwerk per gemeente (bv. rekenkamerbrieven of klankbordrol voor het auditcomité).

Hoewel de vergaderomstandigheden vrijwel onveranderd bleven in 2021, waren er op enkele andere vlakken wel grote veranderingen. Allereerst heeft de gemeente Hilvarenbeek zich vanaf 1 september 2021 aangesloten bij de rekenkamercommissie. Met de komst van Hilvarenbeek is ook een 4e lid toegetreden in de persoon van Kees van Daal. Wij zijn blij Kees aan boord te hebben. Daarnaast hebben we de aansluiting van de gemeente Hilvarenbeek aangegrepen voor een tweede grote verandering in de vorm van onze website www.rkc-mb.nl. Op deze manier hopen we nog toegankelijker en laagdrempeliger te zijn voor burgers en raadsleden. Uit de vele positieve reacties maken we op dat de lancering van deze website een goede zet is geweest.

De rekenkamercommissie is een van de hulptroepen van de raad, bedoeld om een bijdrage te leveren aan het dualisme waarin de raad de kaders stelt, het college van B&W bestuurt en de raad controleert.

Namens de rekenkamercommissie wil ik alle betrokkenen, de gemeenteraden, maar ook iedereen binnen en buiten de ambtelijke organisatie van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand bedanken die een bijdrage hebben geleverd aan de realisatie van de werkzaamheden van de rekenkamercommissie.

Namens de rekenkamercommissie in Midden-Brabant,
John Verhoeven
Voorzitter

INHOUDSOPGAVE

1. Algemeen

- 1.1 Samenstelling
- 1.2 Accountverdeling
- 1.3 Ondersteuning
- 1.4 Jaarplan
- 1.5 Suggesties voor onderzoek
- 1.6 Overleg met auditcomité en presidium
- 1.7 Overleg met griffiers
- 1.8 Gang van zaken rondom onderzoeken
- 1.9 Samenwerking
- 1.10 Zichtbaarheid en communicatie

2. Jaarplan 2022

- 2.1 Selectiecriteria onderwerpen
- 2.2 Raadpleging raden
- 2.3 Lopend onderzoek
- 2.4 Selectie onderzoeken 2022
- 2.5 Deelname aan landelijk onderzoek NVRR
- 2.6 Budget 2022

3. Jaarverslag 2021

- 3.1 Contacten met gemeenteraden
- 3.2 Onderzoeken Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand
- 3.3 Maatwerk
- 3.4 Contacten met stakeholders
- 3.5 Financiële verantwoording budget 2020

- Bijlage 1 Criteria voor selectie van onderzoeken
- Bijlage 2 Overzicht uitgevoerde onderzoeken 2018-2022
- Bijlage 3 Shortlist 2022

Algemeen

1.1 Samenstelling RMB

Door de toetreding van Hilvarenbeek op 1 september 2021 is het aantal leden van de RMB uitgebreid van drie naar vier.

De werving en selectie is uitgevoerd door een commissie, die bestond uit vertegenwoordigers van de gemeenteraden van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand en de leden van de rekenkamercommissie. Deze commissie is ondersteund door de griffier van Goirle en de secretaris van de RMB.

In juli 2021 is Kees van Daal benoemd door de raden van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand.

Eind 2021 zijn John Verhoeven en Danielle van Dongen herbenoemd.

De samenstelling van de RMB is op 31 december 2021 als volgt:

Rooster van aftreden	Benoeming 1e termijn	Benoeming 2e termijn	Aftredend	Herbenoembaar
John Verhoeven, voorzitter	1-1-2018	1-1-2022	1-1-2026	Nee
Danielle van Dongen, lid	1-1-2018	1-1-2022	1-1-2026	Nee
Harrie Verbon, lid	1-1-2020	-	1-1-2024	Ja
Kees van Daal, lid	1-9-2021	-	1-9-2025	Ja

1.2 Account verdeling

De RMB heeft onderling 'accounts' en aandachtsgebieden verdeeld:

John Verhoeven, <i>voorzitter</i>	1 ^e woordvoerder in de gemeenteraad Voorzitter onderhoudt externe contacten
John Verhoeven, <i>lid</i>	Accounthouder gemeente Loon op Zand
Daniëlle van Dongen, <i>lid</i>	Accounthouder gemeente Dongen
Harrie Verbon, <i>lid</i>	Accounthouder gemeente Goirle
Kees van Daal, <i>lid</i>	Accounthouder gemeente Hilvarenbeek
Kees van Rietschoten, <i>extern secretaris-onderzoeker</i>	Ondersteuning vergaderingen, uitvoering en/of begeleiding onderzoeken

1.3 Ondersteuning

Vanaf 1 januari 2020 is Kees van Rietschoten voor de RMB werkzaam als extern secretaris-onderzoeker.

1.4 Jaarplan

Tot de taken van de RMB behoort het jaarlijks opstellen van een jaarplan. Dit jaarplan wordt ter kennisname aan de gemeenteraad gestuurd en bevat een overzicht van activiteiten zoals de RMB die voornemens is te gaan ondernemen. Graag merkt de RMB daarbij op dat het jaarplan geen statisch document is. Actuele politieke en maatschappelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot een aanpassing van de geplande activiteiten.

1.5 Suggesties voor onderzoek

In 2019 heeft de RMB fracties bezocht om wensen en/of suggesties ten aanzien van de onderzoeksprogrammering te vernemen. Uit de gespreksrondes langs de fracties zijn verschillende onderzoeksonderwerpen opgehaald, die de basis vormen voor de groslijst aan onderzoeksthema's voor de RMB.

In 2020 heeft de RMB een shortlist besproken met de auditcomités van Goirle en Loon op Zand, de raadscommissie Samenleving van Hilvarenbeek en het presidium van Dongen.

De RMB staat – ook los van de fractierondes – altijd open voor suggesties voor onderzoeken aangedragen door de gemeenteraad, inwoners van de vier gemeenten, het college, de ambtelijke organisatie en belangengroeperingen. Mocht u een idee voor een onderzoek hebben, schroom dan niet contact op te nemen met de voorzitter en/of secretaris van de RMB.

1.6 Overleg met auditcomité en presidium

Leden van de RMB (accounthouders) nemen – op uitnodiging - deel aan het auditcomité van de gemeente Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand. In de gemeente Dongen is de accounthouder van de RMB – naar behoefte – aanwezig bij het presidium.

1.7 Overleg met auditcomité en griffiers van betrokken gemeenten

De griffiers zijn voor de RMB een belangrijke bron om op de hoogte te blijven van wat er in de verschillende gemeenteraden speelt. Voorzitter en secretaris van de RMB overleggen tweemaal per jaar met de griffiers van de vier gemeenten gezamenlijk.

1.8 Gang van zaken rondom onderzoeken

Gedurende een onderzoeksproces wordt op verschillende manieren gecommuniceerd met betrokkenen. De onderzoeksopzet wordt vooraf aan de betreffende gemeenteraad, gemeentesecretaris en college van B&W verzonden. Binnen de organisatie wijst de gemeentesecretaris een contactpersoon aan die het centrale aanspreekpunt is tijdens het onderzoek.

Gedurende het onderzoek worden – indien relevant- betrokkenen geïnterviewd. Dat zijn vaak medewerkers uit de ambtelijke organisatie, de verantwoordelijke portefeuillehouder en in sommige gevallen ook de raadsleden zelf.

De nota van bevindingen wordt voor ambtelijk wederhoor toegestuurd, voor controle op onjuistheden en onvolledigheden. Na eventuele wijziging van het rapport, op basis van het ambtelijk wederhoor (= feitencheck), wordt de nota van bevindingen met conclusies en aanbevelingen voor bestuurlijk wederhoor aan het college van B&W aangeboden. Na de bestuurlijke reactie formuleert de RMB mogelijk een nawoord.

Na deze rondes van ambtelijk en bestuurlijk wederhoor biedt de RMB het rapport aan de gemeenteraad aan, met de definitieve conclusies en aanbevelingen.

De RMB presenteert de resultaten van de onderzoeken in de (beeldvormende) vergaderingen van de gemeenteraad/raadscommissie.

1.9 Samenwerking

Per 1 september 2021 is de gemeente Hilvarenbeek toegetreden tot de RMB. In juli 2021 hebben de gemeenteraden van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand ingestemd met deze uitbreiding.

De RMB staat open voor samenwerking met andere rekenkamers binnen de regio Midden-Brabant, om te kijken of en zo ja welke onderzoeken eventueel in regionaal verband kunnen worden opgepakt.

1.10 Communicatie

De RMB wil een actief communicatiebeleid voeren. De RMB wil zichtbaar zijn voor de 'stakeholders' en streeft er actief naar relaties te onderhouden met bestuur en ambtelijke organisaties van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand. De RMB heeft ook aandacht voor de contacten met de lokale pers. Per onderzoek beoordeelt de RMB of een persbericht nuttig is.

Sinds 1 september 2021 heeft de RMB een eigen website www.rkc-mb.nl. De RMB maakt haar rapporten en andere actuele informatie openbaar op deze website. Sinds 1 september 2021 heeft de RMB in 2021 negen nieuwsberichten geplaatst op de website.

Jaarplan 2022

2.1 *Selectie onderwerpen*

De rekenkamere commissie selecteert onderwerpen op basis van maatschappelijke relevantie, actualiteit opgaven gemeenten en spreiding over verschillende beleidsterreinen. De selectiecriteria staan in bijlage 1. Het overzicht van onderzoeken die in de raadsperiode 2018-2022 zijn uitgevoerd staat in bijlage 2. Het overzicht van alle onderzoeken sinds 2012 tot 2022 van de rekenkamercommissie staat op de website van RMB: www.rkc-mb.nl.

2.2 *Raadpleging*

Als voorbereiding op het Jaarplan 2022 heeft de RMB in november/december 2021 een shortlist (bijlage 3) voorgelegd aan de gemeenteraden. De raadplegingen vonden als volgt plaats:

- Dongen, schriftelijke raadpleging fracties in november/december 2021
- Goirle, auditcomité op 29 september 2021 en 15 december 2021.
- Hilvarenbeek, commissie Samenleving op 18 november 2021
- Loon op Zand, auditcomité op 29 november 2021

2.3 *Lopend onderzoek 2021/2022*

Per 31 december 2021 heeft de RMB vijf onderzoeken in uitvoering:

Aansluiting ('Is de aansluiting te maken?')

De hoofdvraag is, in hoeverre de aansluiting tussen beleidsnota's en P&C-documenten goed te maken is. De RMB doet dit onderzoek aan de hand van concrete casussen (beleidsvelden afval en arbeidsparticipatie/re-integratie). Rapport en raadsvoorstel worden in januari en februari 2022 besluitvormend behandeld in de gemeenteraden van Dongen, Goirle en Loon op Zand.

Leges

De RMB heeft op verzoek van de gemeenteraad van Hilvarenbeek een QuickScan uitgevoerd naar de hoogte van de legeskosten. Dit naar aanleiding van een eerdere constatering van de raad dat de legestarieven in Hilvarenbeek substantieel hoger zijn dan in de regiogemeenten. Daarbij is inzichtelijk gemaakt op basis van welke uitgangspunten (mate van kostendekkendheid en heffingsgrondslag) de gemeenten in de regio hun legestarieven hebben bepaald. De gemeenteraad van Hilvarenbeek heeft het rapport in januari 2022 beeldvormend besproken.

Wet openbaarheid van bestuur

De RMB doet mee aan een landelijk onderzoek van rekenkamers naar de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het onderzoek wordt landelijk uitgevoerd. Het onderzoek kijkt ook vooruit naar de Wet open overheid (Woo), die gevolgen heeft voor de organisatie en de werkwijze van de gemeenten. In februari/maart 2022 zet de RMB het landelijke rapport om in gemeentelijke deelrapporten voor Dongen, Goirle en Laan op Zand.

Dienstverlening

Met dit onderzoek biedt de rekenkamercommissie inzicht in de relatie tussen de kwaliteit van de dienstverlening en de ingezette organisatieontwikkelings-trajecten in de gemeenten Dongen, Goirle en Loon op Zand. De centrale vraag is: hoe ervaren burgers en ondernemers de huidige kwaliteit van de dienstverlening en welke verbetermogelijkheden zijn er, mede in relatie tot de (lopende) organisatieontwikkeltrajecten?

Jeugdzorg

De RMB heeft in 2021 rekenkamerbrieven opgesteld ten behoeve van de gemeenteraden van Dongen en Goirle (zie ook par. 3.2 van het jaarverslag 2021). In 2022 wordt het onderzoek naar Jeugdzorg uitgevoerd voor vier gemeenten: Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand. De RMB heeft het onderzoek opgedeeld in twee fasen. Hieronder volgen per fase de onderzoeksvragen: Onderzoeksvraag Fase 1: Biedt het regionale aanbestedingsproces Jeugdzorg voldoende garanties dat de kosten voor de jeugdhulp binnen door de gemeenteraden geformuleerde budgettaire grenzen blijven? Onderzoeksvraag Fase 2: Hoe is de taakverdeling tussen regio Hart van Brabant en de gemeenten Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand georganiseerd? Hoe is de financiële beheerbaarheid van Jeugdzorg te duiden op lokaal- en regionaal niveau?

2.4 Selectie onderzoeken 2022

Bij de raadpleging van de gemeenteraden van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand in november/december 2021 bleek voor drie nieuwe onderzoeken het breedste draagvlak te bestaan:

Informatiebeveiliging

De RMB wil met dit onderzoek inzicht geven in de huidige staat van de technische beveiliging van de gegevens die de gemeente beheert. Daarbij gaat het er niet om de bedrijfsvoering en détail in de raad te bespreken, maar wel om de raad in positie te brengen om zijn controlerende rol ten aanzien van dit belangrijke onderwerp beter uit te kunnen voeren.

Subsidiebeleid

Doel van dit onderzoek is na te gaan of de gemeenten aan de instellingen eisen stellen over de te bereiken resultaten met de subsidies; na te gaan of de gemeenten informatie over deze resultaten van de instellingen ontvangen en/of daarom vragen; na te gaan op welke wijze de gemeenten feedback geven aan de instellingen over de bereikte resultaten, en Na te gaan welke informatie over deze zaken de raad bereikt. Dit onderzoek richt zich op de directe subsidieverstrekking door gemeenten. Het gaat daarbij om de grotere subsidies aan instellingen.

Inzicht in doorwerking van rekenkameronderzoek

De RMB vindt het, gezien de start van de nieuwe raadsperiode 2022-2026, een goed moment onderzoek te doen naar de mate waarin aanbevelingen uit eerdere rekenkameronderzoeken zijn opgevolgd. Concreet denkt de RMB aan een doorwerkingsanalyse op de volgende onderzoeken: Projectmatig werken (2018),

Naar begrip van en grip op de uitvoering op de Wmo (2019) en Wachttijden sociale huurwoningen (2020).

In overeenstemming met het onderzoeksprotocol stuurt de RMB per onderzoek een onderzoeksopzet ter kennisname aan de gemeenteraden.

2.5 *Deelname aan landelijk onderzoek NVRR*

De RMB heeft in 2020 en 2021 deelgenomen aan landelijk onderzoeken van de Nederlandse vereniging van rekenkamers en rekenkamercommissies (NVRR). In 2020 was dit naar het VN-verdrag Inclusie. In 2021 was het thema Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De stand van zaken staat vermeld in paragraaf 2.3 (Lopend onderzoek 2021/2022) van dit jaarverslag. De RMB heeft besloten niet deel te nemen aan het landelijke onderzoek in 2022.

2.6 *Budget 2022*

De gemeenteraden, die aan de gemeenschappelijke RMB deelnemen, stellen jaarlijks een budget beschikbaar.

	Budget 2022
Diensten (Vnl. onderzoek door externe bureaus)	45.000
Vergoeding leden en secretariaat	75.000
Totaal	120.000

In overeenstemming met de verordeningen van de deelnemende gemeenten is de RMB bevoegd om - binnen het beschikbaar gesteld budget - uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken.

Jaarverslag 2021

3.1 Inleiding

De RMB legt met het voorliggend jaarverslag 2021 aan de gemeenteraden verantwoording af over de in 2021 uitgevoerde werkzaamheden, onderhouden contacten en gedane uitgaven.

De RMB heeft in Bijlage 2 een overzicht opgenomen van de uitgevoerde onderzoeken tijdens de bestuursperiode 2018-2022. Op de website www.rkc-mb.nl staan alle onderzoeken van de rekenkamercommissie sinds 2012.

3.2 Onderzoeken

Wachttijden sociale huurwoningen

Onderzoek	Product	Uitkomst
Wachttijden sociale huurwoningen	Rapport	Behandeling door de raden van Dongen, Goirle en Loon op Zand in Q1-2021

De RMB heeft in 2020/2021 onderzoek gedaan. De hoofdvraag van het rekenkameronderzoek was: wat is de gemiddelde zoektijd voor een sociale-huurwoning en wat zijn de verschillen in de zoektijd per doelgroep (leeftijd, inkomen, huishoudensamenstelling) en per woonvoorkeur (type woning, prijsklasse, buurt)?

De rekenkamercommissie constateert dat de inschrijfduur voor woningzoekenden in Dongen, Goirle en Loop op Zand ligt tussen de 6 en 10 jaar. De gemiddelde actieve zoektijd bedraagt ongeveer 9 maanden, maar er bestaan wel individuele uitschieters in zoektijd.

Bestuurlijke behandeling Wachttijden sociale huurwoningen: het rapport is behandeld in de raden van Dongen (22 april 2021), Goirle (2-2-2021) en Loon op Zand (11-2-2021).

Is de aansluiting te maken?

Onderzoek	Product	Uitkomst
Is de aansluiting te maken?	Rapport Lopend onderzoek per 31 december 2021	Behandeling rapport door de raden van Dongen, Goirle en Loon op Zand in Q1-2022

De RMB heeft 2020/2021 onderzoek gedaan. De hoofdvraag is, in hoeverre is de aansluiting tussen beleidsnota's en P&C-documenten goed te maken.

Bestuurlijke behandeling Aansluiting: behandeling door de raden van Dongen, Goirle en Loon op Zand in Q1-2022.

Dienstverlening

Onderzoek	Product	Uitkomst
Dienstverlening	Lopend onderzoek per 31 december 2021	Behandeling door de raden van Dongen, Goirle en Loon op Zand in Q2-2022

De RMB is 2021 een onderzoek gestart naar gemeentelijke dienstverlening in Dongen, Goirle en Loon op Zand. Het onderzoek wordt afgerond in 2022 (zie paragraaf 2.3 van dit Jaarplan/Jaarverslag).

Bestuurlijke behandeling Dienstverlening: behandeling door de raden van Dongen, Goirle en Loon op Zand in Q2-2022

Jeugdzorg

Onderzoek	Product	Uitkomst
Jeugdzorg	Rekenkamerbrief Dongen Rekenkamerbrief Goirle Lopend onderzoek per 31 december 2021	In uitvoering

De RMB is in 2021 een onderzoek gestart Jeugdzorg. In het voorjaar heeft de RMB rekenkamerbrieven aangeboden aan de raden van Dongen en Goirle. Vanaf december 2021 is een vervolg gegeven aan het onderzoek naar Jeugdzorg (zie paragraaf 2.3 van dit Jaarplan/Jaarverslag).

Bestuurlijke behandeling Jeugdzorg: het onderzoek is in uitvoering. Behandeling door de raden van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand vindt plaats in Q2-2022.

3.3 Maatwerk per gemeente

Naast de gemeenschappelijke onderzoeken, worden ook specifieke activiteiten per gemeente uitgevoerd. Dit kan in de vorm van onderzoeken, rekenkamerbrieven en/of het vervullen van een klankbordrol voor bijvoorbeeld het auditcomité.

Goirle: Klankbordrol voor auditcomité/werkgroep

Onderzoek	Product	Uitkomst
Beleidsindicatoren WMO	Klankbordfunctie	Doorlopende activiteit

Naar aanleiding van het rapport van de RMB over de Wmo is het auditcomité – na de behandeling van het Wmo-rapport in oktober 2019 – in gesprek gebleven met de RMB over het formuleren van beleidsindicatoren.

Bestuurlijke behandeling Beleidsindicatoren

In 2021 heeft de RMB (op verzoek) de ontwikkeling van beleidsindicatoren door de werkgroep van de raad van Goirle ondersteund.

Hilvarenbeek: legeskosten

Onderzoek	Product	Uitkomst
Quick Scan Legeskosten	Rekenkamerbrief Hilvarenbeek	Behandeling door de raad van Hilvarenbeek op 19 januari 2022.

De RMB in Midden-Brabant (RMB) heeft op verzoek van de gemeenteraad van Hilvarenbeek een QuickScan uitgevoerd naar de hoogte van de legeskosten. Dit

naar aanleiding van een eerdere constatering van de gemeenteraad dat de legestarieven in Hilvarenbeek substantieel hoger zouden zijn dan in de regiogemeenten. De RMB toont in de QuickScan aan dat niet zondermeer gesteld kan worden dat de legestarieven in Hilvarenbeek daadwerkelijk hoger zijn dan in de regiogemeenten.

Bestuurlijke behandeling legeskosten: Behandeling door de raad van Hilvarenbeek op 19 januari 2022.

3.4 Contacten met stakeholders 2021

Raad Dongen

- Sociale-huurwoningen: informatieavond 11-3-2021; besluit 22 april 2021
- Observaties Jeugdzorg: opinie 15-4-2021, besluit 22-4-2021
- Benoeming John Verhoeven en Danielle van Dongen (16 december 2021)

Raad Goirle

- Sociale-huurwoningen: beeld 6-1-2021; opinie 12-1-2021, besluit 2-2-2021
- Observaties Jeugdzorg: opinie 23-3-2021; besluit 22-4-2021
- Is aansluiting te maken: auditcomité 15-12-2021
- Benoeming John Verhoeven en Danielle van Dongen (21 december 2021)

Raad Hilvarenbeek

- Benoeming John Verhoeven, Danielle van Dongen, Kees van Daal en Harrie Verbon (juli 2021)
- 18-11-2021 Commissie Ruimte-Samenleving (voorstellen accounthouder + shortlist 2022)

Raad Loon op Zand

- Sociale-huurwoningen: beeld 28-1-2021; besluit 11-2-2021
- Is aansluiting te maken: auditcomité 29-11-2021
- Benoeming John Verhoeven en Danielle van Dongen (16 december 2021)

Presidium Dongen/Financiële commissie:

- Schriftelijke raadpleging a.h.v. shortlist 2022 (november/december 2021)

Auditcomité Goirle

- 20-1-2021, 2-6-2021, 29-9-2021 (o.m. raadpleging t.b.v. shortlist 2022), 17-11-2021 en 15-12-2021

Auditcomité Loon op Zand

- 18-1-2021, 7-6-2021 en 29-11-2021 (raadpleging a.h.v. shortlist 2022 + Aansluiting)

Gemeentesecretaris:

- Loon op Zand (kennismaken John Verhoeven met Vivian op 12-11-2021)

Griffiers gezamenlijk

- 26-2-21
- 8-9-2021

Selectiecommissie werving nieuw lid

- 23-4-2021
- 7-5-2021

3.5 Financiële verantwoording budget 2021

De gemeenteraden, die aan de gemeenschappelijke rekenkamercommissie deelnemen, stellen jaarlijks een budget beschikbaar. Volgens de verordeningen van de deelnemende gemeenten is de rekenkamercommissie bevoegd om – binnen het beschikbaar gesteld budget - uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken. De RMB legt verantwoording af over de gedane uitgaven in 2021.

	Budget 2019	Besteding 2019	Budget 2020	Besteding 2020	Budget 2021	Besteding 2021
Diensten (Vnl. onderzoek door externe bureaus)	36.620	35.860	30.000	25.500	30.000	26.594
Vergoeding leden en secretariaat	54.500	54.500	60.000	60.000	70.000	64.000
Totaal	91.120	90.360	90.000	85.500	100.000	90.594

Bijlage 1 Criteria voor selectie van onderzoek

De RMB hanteert bij de selectie van onderwerpen voor onderzoek de volgende criteria, zoals deze zijn opgenomen in haar onderzoeksprotocol:

- Het onderwerp heeft een duidelijk financieel, maatschappelijk en/of politiek belang;
- De verwachting bestaat dat er bijgedragen wordt aan de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid;
- Er is sprake van een risico: gebrekkige uitvoering heeft relatief ernstige financiële of maatschappelijke gevolgen;
- De meerwaarde van een onderzoek door de RMB (in plaats van een ander gremium) moet duidelijk zijn en dient te worden geëxpliciteerd. Als een ander gremium geschikter is voor het onderwerp, dan draagt de RMB het over;
- Het onderwerp moet voor de RMB haalbaar zijn en passen binnen haar financiële en organisatorische mogelijkheden;
- Het dient door de gemeente beïnvloedbaar beleid te betreffen.
- De commissie zal onderzoeken uitvoeren in diverse stadia van de beleidscycli: de beleidsvoorbereiding, de beleidsuitvoering en de beleidsevaluatie.

Bijlage 2   Overzicht uitgevoerde RMB-onderzoeken

Het overzicht van alle onderzoeken van de rekenkamercommissie staat ook op de website van RMB: www.rkc-mb.nl.

Hieronder volgende RMB-onderzoeken die zijn gedaan in de bestuursperiode 2018-2022.

Energietransitie

Naar de mening van de RMB kan het handelingsperspectief van de gemeenteraden bij energietransitie worden verbeterd.

De RMB heeft in 2018 en 2020 rekenkamerbrieven gestuurd aan de gemeenteraden van Dongen, Goirle en Loon op Zand met betrekking tot energietransitie. De achterliggende problematiek is vooral internationaal, nationaal en regionaal (REKS). Voor de gemeenteraad is de kernvraag hoe de gemeente – binnen de eigen invloedssfeer - kan bijdragen aan CO2-reductie en de stijging van het aandeel hernieuwbare energie.

De eerste rekenkamerbrief is in december 2018 aan de raden voorgelegd, met het doel de raden overzicht te geven van internationaal, nationaal, regionaal en lokaal beleid op dit terrein.

De tweede rekenkamerbrief is in maart 2020 aan de raden voorgelegd. Deze gaf een overzicht van de ambities van de gemeenten Dongen, Goirle en Loon op Zand (beleidsdocumenten) en de stand van zaken tot dan toe.

De rkc deed suggesties voor gemeentelijke maatregelen (aanvullend aan de REKS) die de gemeenten zouden helpen de gestelde ambitieuze doelen te realiseren in 2030 en 2050. De rkc noemde vier stappen om het handelingsperspectief van de raden te verbeteren. De eerste is stap is monitoring en sturing op realisatie van het aandeel hernieuwbare energie in de komende jaren. De tweede stap is: vraag het college van B&W om informatie over uitvoering van de door de gemeenteraad in moties vastgelegde klimaatmaatregelen. De derde stap is: geef B&W de opdracht een visie te geven op overige aanvullende klimaatmaatregelen, die staan vermeld in hoofdstuk 3 van de nota van bevindingen. En de vierde stap is: monitor en stuur op realisatie van de doelen voor energietransitie in 2030 en 2050.

Projectmatig werken Dongen, Goirle en Loon op Zand 2018

In alle drie de gemeenten wordt flink geïnvesteerd in de organisatieontwikkeling, verbetering van het projectmatig werken en burgerparticipatie. Daartegenover staan gemeenteraden en raadsleden met in zekere zin beperkte middelen.

De RMB heeft in de gemeenten Dongen (2010, 2015), Goirle (2017) en Loon op Zand (2013) onderzoek uitgevoerd naar het projectmatig werken, in het bijzonder de rol van de raad bij (grote) projecten.

Het doorwerkingsonderzoek in 2018 leverde op dat in alle drie de gemeenten – bij organisaties, colleges en raadsleden - een spanningsveld wordt ervaren tussen projectdynamiek en politieke dynamiek, omdat enerzijds ‘de politiek’ ook tijdens ‘de uitvoering’ nieuwe inzichten naar voren brengt bij het project; en anderzijds protocollen en formats niet vanzelf leiden tot politiek vertrouwen.

De rkc heeft aangegeven dat de mogelijkheden voor de raad om zijn wensen te laten doorwerken bij voorkeur liggen aan de voorkant van een project: de initiatief- en definitiefase. Daarbij gaat het niet alleen om de inhoudelijk en financiële kaders, maar ook om het maatschappelijk draagvlak en de wijze waarop het (besluitvormings- en realisatie) proces qua burgerparticipatie moet worden ingericht.

De rkc gaf aan de raden mee om enige zelfdiscipline in acht te nemen als het gaat om de reikwijdte bij de rolneming: waar gaat de raad over en waar niet? Focus op facetten van resultaat, risico's, maatschappelijke effecten, kwaliteit en kosten bij de controle op projecten en minder op organisatie, beheer en uitvoering.

De rkc heeft de colleges meegegeven: het spanningsveld tussen projectdynamiek en politieke dynamiek is een gegeven. Dat organiseer je niet weg. Zorg als college en ambtelijke organisatie voor een goed politiek sensitief omgevingsmanagement. Er is een gedeeld kader voor projectmatig werken nodig, maar dat hoeft niet per se een eigen handboek te zijn.

Verbetering programmabegroting Goirle 2018

Het verbetertraject van de programmabegroting kan worden gezien als een groot project in bestuurlijke zin, omdat het gaat om de realisatie van de ambities van de raad.

Het auditcomité van de gemeente Goirle heeft de RMB medio 2017 gevraagd onderzoek te doen naar verbetermogelijkheden voor de programmabegroting 2019. In het najaar van 2017 en het eerste kwartaal van 2018, heeft de rkc het onderzoek naar de mogelijke verbetermogelijkheden uitgevoerd, en wel op een interactieve wijze met de gemeenteraad.

Bij eerdere onderzoeken van de rkc (sinds 2007) over de programmabegroting, zijn de aanbevelingen van de rkc nauwelijks uitgevoerd mede omdat 'deze door de organisatie als te gecompliceerd werden ervaren'. De gemeente Goirle heeft de begroting sinds 2007 vooral aangepast aan de gewijzigde regelgeving op dit gebied (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten). De rkc constateerde dat bestuur en ambtelijke organisatie zich vooral hebben gericht op de financiële juistheid en rechtmatigheid van de begroting.

De rkc heeft in 2018 de raad achtereenvolgens aanbevolen om bij het begin van de raadsperiode 2018-2022 uit te spreken dat de raad wil beschikken over een beleidsbegroting met meer bestuurlijke duiding; het college op te dragen de eerste aanbeveling projectmatig uit te voeren, met een regelmatige terugkoppeling aan de raad; het college op te dragen in de beleidsnota's consequent doelen en beoogde maatschappelijke effecten vast te leggen; ook zelf te experimenteren met vormen van beeldvorming en oordeelvorming, waaronder burgerparticipatie; en tenslotte tijdens de raadsperiode 2018-2022 aan te geven welke behoeften raadsleden hebben aan educatie.

De rkc zag bruikbare voorbeelden bij gemeenten Breda, Hilvarenbeek, Dongen, Oosterhout en Roosendaal. De rkc heeft de raadsleden een leeswijzer gegeven ten behoeve van het gebruik van begroting en kadernota.

De raad heeft kennis genomen van de brief van de rkc (ingekomen stuk voor raadsvergadering 5 juni 2018).

Verhalen over armoede in Dongen

'Hoe wordt armoede in de gemeente Dongen ervaren?

Wet- en regelgeving kunnen soms praktische oplossingen in de weg zitten en concrete verhalen kunnen waardevol zijn om situaties te duiden en te zoeken naar passende (maatwerk)oplossingen die werken.

De RMB heeft in 2019 een aantal Dongense inwoners met een smalle portemonnee bevraagd op hun ervaringen met de gemeentelijke armoedemaatregelen. Daarnaast is ook gesproken met beleidsmedewerkers en een aantal hulpverleners.

Het bleek dat mensen een drempel ervaren bij het indienen van een aanvraag bij de gemeente vanwege het administratieve rompsloep die dit met zich meebrengt. Bovendien is voor hen het behandelproces van de aanvraag binnen de gemeente niet altijd duidelijk. Dit geeft onzekerheid bij de aanvragers.

Dankzij de verhalen van de aanvragers kwam hun problematiek voor de raadsleden meer tot leven. De rkc adviseerde maatwerkoplossingen te overwegen voor een aantal schrijnende situaties waarbij er sprake is van wringende wet- en regelgeving. Daarnaast zou onderzocht kunnen worden of de regeling 'Dongen doet mee' gekoppeld kan worden aan andere armoederegelingen die er zijn. Tenslotte werd de gemeenteraad opgeroepen in contact te blijven met de doelgroep en de ervaringen van de betrokken mensen ('verhalen') expliciet mee te wegen in het armoedebeleid.

VN-verdrag Inclusie/ toegankelijkheid

De focus van het inclusie-beleid van de gemeenten verschilt.

De RMB van Dongen, Goirle en Loon op Zand in 2019 heeft meegedaan aan een landelijk onderzoek naar het VN-verdrag Inclusie. Het onderzoek is bij 47 Nederlandse gemeenten uitgevoerd, onder leiding van de Nederlandse Vereniging van rekenkamers en rekenkamercommissies (NVRK).

Het VN-Verdrag heeft als doel de wereld toegankelijk en inclusief te maken voor iedereen; en achterstanden en belemmeringen weg te nemen voor mensen met een beperking.

De gemeente Dongen bevindt zich in de verkennende fase voor inclusiebeleid. De gemeente heeft aangegeven dat de aandacht vanuit de gemeente Dongen gericht was op het tot stand brengen van een platform van mensen met een beperking. Dit heeft geresulteerd in een oprichtingsvergadering van een VN-panel op 6 september 2019. Binnen dit panel is afgesproken om in 2020 een inclusiebeleid te gaan formuleren, en ook te komen tot de opstelling van een lokale inclusie agenda.

De gemeente Goirle heeft op alle onderdelen en thema's van het inclusiebeleid maatregelen geformuleerd. De gemeente heeft hierbij aangetekend: Volgens ons gaat het voor een even groot stuk over de toegankelijkheid van voorzieningen in de breedste zin van het woord. Ook het (financieel) kunnen meedoen hoort hierbij.

De gemeente Loon op Zand heeft maatregelen genomen om inclusie te bevorderen. Echter, vooral rond onderwijs en ontwikkeling en wonen kan de gemeente nog meer specifieke maatregelen nemen. De gemeente heeft hierbij aangetekend: We hebben als uitgangspunt 'inclusiviteit voor iedereen'. BTBU is

het uitgangspunt: Bruikbaarheid, Toegankelijk, Bereikbaarheid en Uitgankelijkheid.

Gelet op het feit dat het hier om een globale QuickScan gaat, heeft de rkc zelf geen conclusies en/of aanbevelingen geformuleerd richting de raad van Dongen, Goirle en Loon op Zand.

Naar begrip van en grip op de uitvoering van de Wmo

De structurele basis onder het WMO-beleid is in alle drie de gemeenten kwetsbaar.

De RMB heeft in 2018/2019 onderzoek gedaan naar het Wmo-beleid, de wijze waarop het is georganiseerd en de informatievoorziening aan de gemeenteraden in de gemeenten Dongen, Goirle en Loon op Zand.

De rkc constateerde dat zaken overwegend goed georganiseerd zijn; er is sprake van een goede samenwerking tussen betrokken maatschappelijke organisaties, alle gemeenten kennen een laagdrempelige toegang en de uitvoering 'draait' zonder al te grote problemen. De gemeenten zijn nu echter toe aan een verdere ontwikkeling van het beleid op basis van een analyse van resultaten. Daarvoor ontbreekt het echter aan systematische managementinformatie, zodat het onduidelijk is of de WMO structureel houdbaar is.

Op basis van het onderzoek werden twee aanbevelingen aan de raad gedaan door de rkc die erop gericht zijn de wereld van de financiën en de wereld van de uitvoering beter met elkaar te verbinden.

► Voor een toekomstbestendig Wmo-beleid is het noodzakelijk beleidsindicatoren te ontwikkelen. Daarom zou de raad er op moeten toezien dat deze ontwikkeld worden en inzicht geven in de uitdagingen en de resultaten van het Wmo-beleid. Dan wordt het mogelijk gezamenlijk na te denken over een inrichting van het beleid, als adequaat antwoord op die uitdagingen. Dit dient een permanent proces te zijn, waarbij ook de raad en de cliënten betrokken worden.

► Draag het college op om een Wmo-effectenmonitor te ontwikkelen op basis waarvan de raad op periodieke wijze wordt geïnformeerd ten behoeve van kaderstelling en controle.

De Werft - Loon op Zand

De combinatie van onvoldoende zakelijkheid in de projectbeheersing en het ontbreken van een duidelijke rolverdeling van alle betrokkenen (raad, college en ambtelijke uitvoerders) heeft de beheersing van de nieuwbouw van de sporthal de Werft zeer kwetsbaar gemaakt.

Bij de behandeling van het raadsvoorstel 'afronding project Nieuwbouw sporthal de Werft' d.d. 19 september 2019, heeft de raad unaniem, via een motie, de RMB gevraagd onderzoek te doen naar de gang van zaken binnen het project Nieuwbouw sporthal de Werft.

De rkc heeft het procesverloop rondom de realisatie van sporthal De Werft gereconstrueerd. Hierbij is nadrukkelijk gekeken naar de wijze waarop invulling is gegeven aan het financiële risicomanagement en de betrokkenheid van de raad gedurende de looptijd van het proces. De rkc concludeerde dat het (financiële)projectbeheer niet goed was ingericht en dat de financiële

administratie tekort schoot. Er werd niet gestuurd op het feitelijk beschikbare raadskrediet, maar op een moeilijk te interpreteren indicator. Evenmin waren de (scheiding van) verantwoordelijkheden voor de uitvoering van het project goed vastgelegd. De financiële verantwoording naar de raad was (mogelijk onbedoeld) verhullend. De raad op zijn beurt heeft de controlerende taak niet actief opgepakt.

Het doel van dit onderzoek was erop gericht om lessen te trekken uit het project realisatie sporthal De Werft. De rkc deed een aantal aanbevelingen, gericht aan zowel de raad als het college van B&W. De aanbevelingen hadden betrekking op het beter 'in control' komen bij de realisatie van (grote) projecten en het verbeteren van het samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie. De rkc adviseerde om te zorgen voor een meer zakelijke cultuur zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau.

Wel of niet thuis geven

Een onderzoek naar de inschrijftijd en zoekduur voor sociale-huurwoningen in Dongen, Goirle en Loon op Zand

De actieve zoektijd naar sociale-huurwoningen gemiddeld bedroeg ongeveer 9 maanden, maar met uitschieters tot meer dan 30 maanden.

De aanleiding voor dit onderzoek was een verzoek van de gemeenteraad van Goirle aan RMB om na te gaan of de zoektijden voor een sociale-huurwoning in de gemeente Goirle te lang zouden zijn. Gezien de algemeenheid van deze problematiek, heeft de rkc het onderzoek verbreed naar Dongen en Loon op Zand. Naast zoektijden kwam, onder meer, aan de orde hoe de toekomstige behoefte aan sociale-huurwoningen zich zou ontwikkelen.

De eerste constatering van het onderzoek was dat de meeste woningzoekenden al geruime tijd staan ingeschreven alvorens zij een woning gaan zoeken. De toewijzing van woningen gebeurt echter wel grotendeels op basis van inschrijfduur. De tweede bevinding was dat de actieve zoektijd naar sociale-huurwoningen gemiddeld ongeveer 9 maanden bedroeg. Voor minder dan 10% van de woningzoekenden was de zoektijd echter langer dan 30 maanden. Uit een beperkt aantal interviews bleek dat ruwweg de helft van de mensen die lang zoeken behoefte heeft aan meer informatie over hun mogelijkheden en hun rechten.

Een laatste vermeldenswaardige bevinding was dat voor de behoefte aan sociale-huurwoningen in 2030, mede afhankelijk van externe factoren, in het 'gunstigste' geval nul tot in het meest ongunstige geval 140 tot 250 extra woningen gebouwd moeten worden.

De rkc formuleerde op basis van de bevindingen een achttal aanbevelingen voor de gemeenteraden. Zo adviseerde de rkc om gegevens van mensen die lang naar een sociale-huursector zoeken expliciet te maken, zodat aan hen zoekhulp kan worden geboden. Ook deed de rkc de aanbeveling het toewijzingssysteem te evalueren, een huisvestingsverordening en/of 'slimme' bouw en/of verkoop van goedkope woningen te overwegen.

Is de aansluiting te maken?

De rekenkamercommissie in Midden-Brabant (RMB) concludeert dat het in de praktijk lastig is om grip te krijgen op de aansluiting tussen enerzijds de gemeentelijke begroting en jaarverslag (de zogenaamde P&C-documenten) en anderzijds de beleidsnota's die - voorafgaand aan de P&C-documenten - beleidsdoelen vastleggen. In de P&C-stukken blijken de beleidsterreinen vaak op een andere manier en/of een ander niveau gepresenteerd te worden dan in de beleidsnota's.

De onderliggende vraag van dit onderzoek is of de gemeenteraad voldoende informatie krijgt aangereikt om zijn primaire taak in de lokale democratie, namelijk het sturen van beleid en het controleren van beleidsresultaten, te kunnen waarmaken. Voor de raad is de programmabegroting een belangrijk stuurmiddel, terwijl voor de controlefunctie de jaarrekening een belangrijk document is.

De RMB concludeert dat de aansluiting tussen beleidsnota's en P&C-documenten veelal niet op orde is, en dat de P&C-documenten op zichzelf te weinig leesbaar zijn.

Onder deze conclusies liggen een aantal deelconclusies, zoals dat beleidsdoelen niet altijd specifiek en meetbaar zijn geformuleerd. Daaruit volgt al direct dat de resultaten van beleid moeilijk waarneembaar zijn. Dat laatste komt ook omdat in de P&C-documenten diverse gemeentelijke taken en/of beleidsactiviteiten worden samengenomen, waardoor het zicht op afzonderlijke beleidsterreinen verloren gaat.

De RMB doet aanbevelingen om de gesignaleerde tekortkomingen te verhelpen. Zo zouden heldere doelstellingen moeten worden geformuleerd, die in meetbare beleidsindicatoren kunnen worden vertaald. Ook zou er in de jaarstukken duidelijk vermeld moeten worden wat de kosten waren van de uitgevoerde activiteiten. Het is overigens niet noodzakelijk om alle informatie over alle gemeentelijke taken in de programmabegrotingen en jaarstukken op te nemen. De gemeentebesturen kunnen ervoor kiezen om digitale links op te nemen in de webversie van de P&C-documenten, zodat raadsleden de diepere informatie over de gemeentelijke taken en activiteiten meteen voorhanden hebben.

Legeskosten

De RMB in Midden-Brabant (RMB) heeft op verzoek van de gemeenteraad van Hilvarenbeek een QuickScan uitgevoerd naar de hoogte van de legeskosten. Dit naar aanleiding van een eerdere constatering van de raad dat de legestarieven in Hilvarenbeek substantieel hoger zijn dan in de regiogemeenten.

Op basis van landelijke onderzoeken zou geconcludeerd kunnen worden dat de legestarieven in Hilvarenbeek hoog zijn in vergelijking met de regiogemeenten. De RMB toont in de QuickScan aan dat niet zondermeer gesteld kan worden dat de legestarieven in Hilvarenbeek daadwerkelijk hoger zijn dan in de regiogemeenten.

De QuickScan bespreekt een tweetal landelijke studies die concluderen dat de legestarieven in Hilvarenbeek hoger liggen dan in de regio. De RMB nuanceert dit beeld en geeft inzicht in maatregelen, die genomen kunnen worden om - desgewenst - de leges(tarieven) te verlagen.

De QuickScan beoogt de raad zodanig te informeren, dat de raad zelf tot een eventueel oordeel kan komen over de hoogte van de legestarieven. Enerzijds

kunnen er maatregelen genomen worden die leiden tot een verlaging van de kostendekkendheid. Anderzijds kan er worden ingestoken op verlaging van de kosten van de dienstverlening. De QuickScan geeft de raad inzicht in welke bestuurlijke keuzes de hoogte van de legestarieven beïnvloeden en kan daarmee ondersteunend zijn aan een eventueel debat tussen college en raad over de wenselijkheid van te nemen maatregelen. De RMB doet geen aanbevelingen.

Bijlage 3 Shortlist 2022 (november 2021)

Evenals in 2019-2021 wil de RMB de raden/fracties raadplegen voordat de RMB het onderzoeksprogramma 2022 vaststelt.

In deze shortlist schetst de RMB zes thema's die mogelijk interessant zijn om in 2022 te onderzoeken (in willekeurige volgorde):

1. Informatiebeveiliging
2. Positieve gezondheid in lokaal beleid en -uitvoering
3. Subsidiebeleid
4. Transparante overheid en geheimhouding
5. Inzicht in doorwerking van rekenkameronderzoek
6. Handelingsperspectief bij energietransitie

De accounthouders van de RMB gaan met de raden/fracties in gesprek om uw reacties op de shortlist te vernemen. De RMB verzamelt de reacties, stelt het onderzoeksprogramma 2022 vast en stuurt deze uiterlijk 1 april 2022 ter kennisname aan de raden van Dongen, Goirle, Hilvarenbeek en Loon op Zand.

1. Informatiebeveiliging

Gemeenten maken bij de dienstverlening aan burgers en bedrijven steeds intensiever gebruik van geautomatiseerde informatiesystemen en daarin opgeslagen gegevens. Gemeenten vervullen daarbij niet alleen taken in een keten waarbij ze afhankelijk zijn van andere organisaties en databases, maar vormen zelf ook een cruciale schakel in het beveiligingsniveau over de gehele keten. Daardoor is de (potentiële) kwetsbaarheid en afhankelijkheid van informatiesystemen in rap tempo gestegen. De verwachting is dat dit verder zal toenemen doordat steeds meer gemeenten gaan werken met apparaten die via het internet met elkaar verbonden zijn zoals 'slimme' parkeermeters, camera's etc.

Onderzoeken van de Algemene Rekenkamer en de Zuidelijke Rekenkamer tonen aan dat er nog veel te verbeteren valt. Laatstgenoemde onderzoek stuitte bv. op kwetsbaarheden in de uitvoering die werden veroorzaakt omdat kaders, richtlijnen, procedures en andere gemaakte afspraken niet altijd werden nageleefd en er onvoldoende werd gestuurd op de naleving daarvan.

Tallose incidenten de afgelopen periode van phishingaanvallen, ransomware incidenten, hacks en datalekken illustreren dit beeld. Dit roept vragen op of de informatie van burgers voldoende veilig is?

Verlies van gegevens(dragers), onzorgvuldigheid of oneigenlijk gebruik, het manipuleren van informatie en/of inbraak in informatiesystemen kan grote schade opleveren voor overheden, burgers en bedrijven. Denk bv. aan vertrouwelijke aanbestedingsinformatie of -beleidskeuzes, ICT-inrichting of privacygevoelige gegevens. Burgers, bedrijven en organisaties moeten erop kunnen vertrouwen dat gegevens in goede handen zijn bij de overheid.

Gemeenten dragen verantwoordelijkheid voor informatiebeveiliging en in het bijzonder voor de bescherming van persoonsgegevens. Zeker na de decentralisaties in het sociaal domein is de informatie die de gemeente in beheer heeft in de vorm van (bijzondere) persoonsgegevens alleen maar toegenomen.

Sinds 1-1-2020 is de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) van kracht. Dit is een uniform normenkader waaraan alle overheidsorganisaties zich dienen te houden met betrekking tot de informatiebeveiliging. De vraag is of deze norm in de praktijk op orde is en of de gemeenten actief genoeg zijn om dit verder te verbeteren.

De RMB wil met dit onderzoek inzicht geven in de huidige staat van de technische beveiliging van de gegevens die de gemeente beheert. Daarbij gaat het er niet om de bedrijfsvoering en détail in de raad te bespreken, maar wel om de raad in positie te brengen om zijn controlerende rol ten aanzien van dit belangrijke onderwerp beter uit te kunnen voeren.

2. Positieve gezondheid in lokaal beleid en -uitvoering.

De term Positieve Gezondheid is inmiddels breed gedragen binnen en buiten de zorg. Positieve gezondheid kiest een nieuwe invalshoek. Het biedt een bredere kijk op gezondheid. Het accent ligt niet op ziekte, maar op mensen zelf, op hun veerkracht, en wat hun leven betekenisvol maakt. Die bredere benadering draagt bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Én om zoveel mogelijk eigen regie te voeren.

In 2020 is een regionale publieke nota gezondheid 2020-2023 voor de regio Midden-Brabant vastgesteld. Deze nota 'Met Gezond Verstand' is tot stand gekomen door samenwerking tussen de negen Midden-Brabantse gemeenten en de GGD Hart voor Brabant. In de nota worden de regionale visie en ambities met betrekking tot Publieke gezondheid voor de periode 2020-2023 beschreven.

De nota is opgebouwd langs vier lijnen: gezonde start, gezonde leefstijl, gezonde geest en gezonde omgeving. Binnen de regionale nota wordt ook gebruik gemaakt van de definitie van 'positieve gezondheid'. Mede als gevolg van de coronacrisis hebben we de afgelopen 1,5 jaar aan ondervonden hoe belangrijk het thema positieve gezondheid is.

Gezondheid is een horizontaal/integrerend thema: het thema positieve gezondheid zou zoveel mogelijk integraal onderdeel moeten zijn van het lokale beleid. Denk hierbij aan het jeugdbeleid (bijvoorbeeld aan beleid rondom VVE), het lokaal sportbeleid (beschikbaarheid sportaccommodaties), het lokale ruimtelijke beleid (inrichting van de omgeving met groen en het handhavingsbeleid (denk aan handhaving met overschrijding geluidnormen).

De insteek van een onderzoek naar positieve gezondheid bepalen we als RMB graag in overleg met de gemeenteraden. Daarbij zijn verschillende invalshoeken te kiezen. Wij denken hierbij bijvoorbeeld aan:

- In kaart brengen hoe het staat met de voortgang van de regionale publieke nota gezondheid 2020-2023. De RMB kijkt dan o.a. naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. Dit rekenkameronderzoek loopt vooruit op een evaluatie in 2023 wanneer de looptijd van de nota afloopt.
- Een andere insteek van het onderzoek kan zijn dat de RMB per gemeente (Goirle, Dongen, Loon op Zand en Hilvarenbeek) inzichtelijk maakt, wat de mate is waarin het thema positieve gezondheid wordt meegenomen in de lokale beleidsontwikkeling en -uitvoering. Met andere woorden: op welke wijze geven onze vier gemeenten handen en voeten aan positieve gezondheid? De RMB kan daarbij o.a. een aantal recente beleidsnota's beoordelen op de mate waarin aandacht wordt besteed aan positieve gezondheid. Ook kan de RMB in beeld brengen de mate waarin de uitvoering gemonitord wordt. Hoe ontwikkelen zich indicatoren op het gebied van positieve gezondheid op lokaal en regionaal niveau en wordt hierop in de praktijk gestuurd?

Met een onderzoek naar positieve gezondheid, wil de RMB het inzicht vergroten en kunnen de gemeenteraden hun kaderstellende en controlerende rol ten aanzien van het onderwerp positieve gezondheid verder versterken.

3. Subsidiebeleid

Veel gemeenten kampen met financiële problemen die – deels - veroorzaakt worden door de uitbreiding van taken die door de rijksoverheid aan gemeenten is opgelegd. Gemeenten hebben weinig beleidsvrijheid om in die taken te schrappen.

Subsidiebeleid is een van de beleidsterreinen waar gemeenten autonoom zijn. Zij kunnen subsidies naar goeddunken inkrimpen of uitbreiden. Dergelijke besluiten zouden idealiter gebaseerd moeten zijn op de bewezen maatschappelijke effectiviteit van subsidies. Dit onderzoekvoorstel bekijkt of en, zo ja hoe, de gemeenten de effecten van subsidies inschatten en daarover rapporteren aan de raad.

De opzet van dit onderzoek zou als volgt kunnen zijn. Een eerste stap is een inventarisatie van de grotere subsidies in de gemeenten. Op basis van deze inventarisatie is een tweede stap de selectie van een aantal instellingen als objecten van onderzoek. Hierbij kan wellicht ook input van de raden verkregen worden.

De derde stap is dan om na te gaan of er zicht is op de wijze waarop de geselecteerde instellingen de subsidies hebben ingezet, tot welke resultaten dat heeft geleid en wat daar dan weer de maatschappelijke effecten van waren. Ook zal nagegaan worden op welke wijze de inzet van de instellingen, de resultaten en effecten inzichtelijk zijn gemaakt voor de gemeenteraad.

Bij de derde stap zal per geselecteerde instelling de gehele beleidscyclus voor subsidies van kadernota en aanbesteding tot verantwoording en evaluatie worden onderzocht. Ook de informatieverstrekking aan de raad tijdens al deze fasen zal worden bestudeerd.

Doel van dit onderzoek is 1. Na te gaan of de gemeenten aan de instellingen eisen stellen over de te bereiken resultaten met de subsidies, 2. Na te gaan of de gemeenten informatie over deze resultaten van de instellingen ontvangen en/of daarom vragen, 3. Na te gaan op welke wijze de gemeenten feedback geven aan de instellingen over de bereikte resultaten, en 4. Na te gaan welke informatie over deze zaken de raad bereikt.

Dit onderzoek richt zich op de directe subsidieverstrekking door gemeenten. Het gaat daarbij om de grotere subsidies aan instellingen.

Wat niet onder dit onderzoek valt zijn indirecte subsidies, zoals, bijvoorbeeld, de verhuur van sportvelden of ontmoetingsruimten onder de kostprijs door de gemeente. Ook de subsidieverwerving door de gemeente (bijvoorbeeld bij de EU) is geen onderdeel van dit onderzoek. Subsidieverwerving is overigens wel een activiteit die tot een verlichting van budgettaire problemen voor de gemeenten zou kunnen leiden. Subsidieverwerving kan daarom wellicht onderwerp van een toekomstig onderzoek zijn.

4. Transparante overheid en geheimhouding

Dit betreft een onderzoek naar het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding.

Transparante overheid

De RMB doet in 2021 mee aan een landelijk onderzoek van rekenkamers naar de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het onderzoek blijkt ook vooruit naar de Wet open overheid (Woo). De Woo heeft als doel overheden transparanter te maken en moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is.

De Woo treedt op 1 mei 2022 in werking. Daarmee komt de huidige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) te vervallen. Naast de algemene transparantie in het kader van de Wob/Woo, speelt openbaarheid en transparantie in het bijzonder ook in het democratisch proces.

Geheimhouding

De Gemeentewet (Gw.) stelt kaders rondom het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding. Bij het lokale openbaar bestuur staat transparantie om het democratisch proces te verbeteren voorop. Ook in de gemeenten Dongen, Goirle, Loon op Zand en Hilvarenbeek zal het beginsel van openbaarheid worden onderschreven. Toch kan het opleggen van geheimhouding soms nodig zijn, bijvoorbeeld wanneer de economische belangen van de gemeente geschaad zouden kunnen worden door actieve openbaarmaking. Er bestaat dus een afweging van het (economische) belang van geheimhouding tegenover het democratische belang van openbare kaderstelling en controle door de raad. Geheimhouding staat een openbaar debat mogelijk in de weg. Bovendien zijn raadsleden bij geheimhouding niet vrij om derden te consulteren.

De RMB zou mogelijk onderzoek kunnen doen naar hoe in de vier aangesloten gemeenten met geheimhouding wordt omgegaan. Hoe vaak wordt er geheimhouding opgelegd? Volgens welke procedure gebeurt het? Wat is de inhoudelijke motivering? Daarnaast kan gekeken worden naar de wettelijke regelgeving. Wie kan geheimhouding opleggen en opheffen? Speelt de raad hier wettelijk een actieve of een passieve rol? Inzicht in de wettelijke regels, de lokale afspraken en de doorlopen procedures in de praktijk (+/- 3 jaar), kan het gesprek tussen raad en college van B&W over de omgang met geheimhouding binnen het besluitvormingsproces, faciliteren.

5. Inzicht in doorwerking van rekenkameronderzoek

De RMB heeft de wettelijke taak de raad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende taak, door onderzoek te doen naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gemeentebestuur.

De RMB vindt het, gezien de start van de nieuwe raadsperiode 2022-2026, een goed moment onderzoek te doen naar de mate waarin aanbevelingen uit eerdere rekenkameronderzoeken zijn opgevolgd.

Concreet denken wij aan een doorwerkingsanalyse op de volgende onderzoeken:

1. Projectmatig werken (2018)
2. Naar begrip van en grip op de uitvoering op de Wmo (2019)
3. Wachttijden sociale huurwoningen (2020)

Insteek hierbij is om te kijken naar de aanbevelingen die volgden uit deze onderzoeken en na te gaan in welke mate hieraan opvolging is gegeven. Met praktisch onderzoek willen wij enerzijds tonen wat er al bereikt is en anderzijds concrete handreikingen doen om de aanbevelingen alsnog op te volgen.

Projectmatig werken

Bij het onderzoek uit 2018 is bij de aanbevelingen een onderscheid gemaakt tussen gemeenteraden en colleges.

Aan de raden werd geadviseerd:

- Pas op voor negatieve beeldvorming
- Projectbeheersing begint bij overzicht
- Goed begin is het halve werk
- Investeer in jezelf
- Deel ervaringen

De aanbevelingen aan de colleges luiden als volgt:

- Basis van de organisaties moet op orde zijn
- Papier is geduldig, investeer in mensen
- Niet alleen informatieprotocol, maar vooral contact
- Spanningsveld projectdynamiek en politieke dynamiek

Naar begrip van en grip op de Wmo

Dit onderzoek uit 2019 bevatte een tweetal aanbevelingen met elk een set aan handreikingen:

1. Zorg voor een doorontwikkeling van het Wmo-beleid door beleidsindicatoren te ontwikkelen; en

- Neem het initiatief om de bestaande en toekomstige sociale uitdagingen in de lokale gemeenschap systematisch te inventariseren.
- Breng doelgroepen van het Wmo-beleid in kaart.
- Verbind informatie over deze doelgroepen met verwachte maatschappelijke ontwikkelingen en toets of het Wmo-beleid daar voldoende op anticipeert.
- Organiseer de structurele, planmatige doorontwikkeling van het Wmo-beleid, in de vorm van een permanente leercirkel.
- Betrek daarbij niet alleen de beleidsmedewerkers, maar ook medewerkers in de uitvoeringspraktijk, inkoop, contractpartners én cliënten (of hun vertegenwoordigers).
- Tref voorbereidingen om op basis van resultaten en ervaringen de uitgangspunten van het beleid te herijken en aan te passen.
- Betrek de gemeenteraad bij dit proces.

2. Draag het college op om een WMO-effectmonitor te ontwikkelen op basis waarvan de raad op periodieke wijze wordt geïnformeerd ten behoeve van kaderstelling en controle.

Geef hierbij aandacht aan:

- Samenstelling en ontwikkelingen in het cliëntenbestand.
- Proces (bezoekers van de loketten, aantal aanvragen, afhandelings-snelheid,
- Toekenningen en afwijzingen.

- Resultaten (succesvolle/afgeronde Wmo-trajecten, niet-succesvolle trajecten).
- Ontwikkeling in het aantal gecontracteerde zorgaanbieders en het aantal daadwerkelijk actieve zorgaanbieders.
- Financiën (budget en realisatie), de inrichting, ontwikkelingen in het beleid en de behaalde resultaten.
- Cliënttevredenheid van de gebruikers van ondersteuning en voorzieningen.

Wachttijden sociale huurwoningen

De aanbevelingen uit dit onderzoek zijn vertaald naar een drietal clusters. Het eerste thema betreft de samenhang van variabelen binnen de sociale-huursector en tussen de sociale-huursector en de particuliere woonsector. Het tweede thema heeft betrekking op de benodigde informatie over de ontwikkelingen in de sociale-huursector. Tenslotte heeft het derde thema betrekking op de bestuurlijke instrumenten die de raad kan inzetten.

De aanbevelingen van de RMB zijn:

1. Wees u als raad bewust van de samenhangen in de woonsector
  - De samenhang tussen inschrijftijd, zoektijd en woonwensen
  - De samenhang tussen de sociale-huursector en de vrije sector
2. Zorg als raad voor voldoende informatie voor uzelf en voor woningzoekenden
  - Laat u voeden met cijfers én verhalen van bewoners.
  - Vraag informatie over woningzoekenden.
  - Bied mensen die lang zoeken (meer) hulp en informatie aan.
3. Zet als raad de bestuurlijke instrumenten effectief in
  - Overweeg om, in samenspraak met de woningcorporaties, het toewijzingssysteem te evalueren en hierover prestatieafspraken te maken.
  - Onderzoek de wenselijkheid van een huisvestingsverordening.
  - Bevorder de 'slimme' bouw en/of verkoop van goedkope koopwoningen in bestemmingsplannen, doelgroepenverordening en/of grondbeleid.

6. Handelingsperspectief bij energietransitie

De RMB heeft in 2018 en 2020 rekenkamerbrieven gestuurd aan de gemeenteraden van Dongen, Goirle en Loon op Zand met betrekking tot energietransitie. Naar de mening van de RMB kan het handelingsperspectief van de gemeenteraden bij energietransitie worden verbeterd.

De RMB wil met dit onderzoek antwoord geven op de centrale vraag:
In hoeverre benutten de gemeenten bij energietransitie hun handelingsperspectief?

De centrale onderzoeksvraag valt uiteen in drie deelvragen:

1. *Hoe hebben de gemeenten energietransitie verwerkt in de gemeentelijke taken?*
  - Beheer vastgoed/eigendommen van gemeente (reductie van CO₂-uitstoot, vergroting aandeel hernieuwbare energie)
  - Inkoop/aanbesteding/maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI).
  - Bestemmen van grond (voor bv. windmolens, zonnepanelen).
  - Verlening van (omgevings-)vergunningen voor nieuwbouw en energieprojecten/initiatieven van burgers en bedrijven.
2. *Hoe stimuleren/faciliteren de gemeenten derden om mee te doen aan de energietransitie?*
  - Participatie van bedrijven, inwoners, woningcorporaties, energiecoöperaties, netbeheerder en andere stakeholders (bv. bij REKS Hart van Brabant).
  - Communicatie over energieneutraliteit en gebruik van duurzame energieopwekking bij bestaande bouw (bedrijven, bedrijventerreinen en woningen).
  - Subsidiebeleid en toetsing op energietransitie bij subsidieontvangers.
3. *Hoe hebben de gemeenten de bestuurlijke informatievoorziening over energietransitie vormgegeven?*
  - In hoeverre verzamelen de gemeenten informatie over energietransitie?
  - In hoeverre verwerken de gemeenten informatie over energietransitie?
  - In hoeverre communiceren de gemeenten intern over energietransitie?
  - In hoeverre communiceren de gemeenten extern over energietransitie?
  - In hoeverre monitoren de gemeenten de reductie van CO₂-uitstoot en de stijging van het aandeel hernieuwbare energie?
  - In hoeverre rapporteren B&W aan de raad over energietransitie?